

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznaniša) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 1. V Ljubljani, 15. januarja 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Priprava, ki preprečuje, da se krave same ne sesajo, in priprava, ki teletom omogočuje sesanje. — Nov valilnik za umetno valjenje jajec. — Kaj bodi naša naloga. — Kako je treba pomagati setvam, ki so slabo prezimile. — O pomenu in glbočini oranja. — Navodilo za molžo. — Kako je ravnati s kmetijskimi stroji. — Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Priprava, ki preprečuje, da se krave same ne sesajo, in priprava, ki teletom onemogočuje sesanje.

Mnogo krav ima sitno razvado, da se same sesajo, vsled česar popijejo veliko mleka in delajo škodo. Proti takemu samosesanju so priporočena razna sredstva, ki smo jih tudi že v »Kmetovalcu« večkrat popisali; večina teh sredstev ni posebno pripravna, ali se pa težko rabijo. V pod. 1. se vidi prav pripravna naprava proti samosesanju; ta priprava obstoji iz okrogle žične zmeti, kamor je vdelan kos pločevine ter se pri porabi kar preprosto natakne na hripelj v nosu, kjer žival prav nič ne ovira pri jedi, pač ji pa onemogočuje sesanje.

Mnogokrat je kmetovalcu tudi neljubo, če kako odstavljen tele hoče še mater sesati, zlasti na paši, in celo neprijetno je, če kako tele druge krave sesa. Tudi v to svrhu, da se namreč teletom onemogoči sesanje, služi podobna priprava, kakršno kaže podoba 2. in ki se enako rabi, kakor prva.

Obe ti pripravi se dobivata pri tvrdki Franz Zimmer na Dunaju, IV/I, Wienstrasse 21., ter stane prva K 5.— in druga K 4.—.

Podoba 1.

Podoba 2.

„Standart dvigalni valilnik“. V tem valilniku se dela z gorko vodo. Kakor je razvidno iz pod. 3., se da gornji del valilnika s posebno dvigalno pripravo dvigniti od spodnjega dela. V gornjem delu valilnika je umeščena vsa kurilna priprava in z njo je trdno spojena priprava za uravnavanje toplote. V spodnji del valilnika pridejo jajca, oziroma piščeta. Jajca leže med valjarji, ki se dajo od zunaj premikati in se rabijo za preobračanje jajec. Prezračevanje tega novega valilnika se vrši na ta način, da prihaja zrak spodaj vanj, kjer se nasiti s potrebno vlago, odkoder gre potem okoli jajec in slednjič zgoraj odhaja. Na ta način se doseže enakomerno segrevanje jajec in sploh enakomerna toplina v vseh zračnih plasteh valilnika.

Prednosti novega valilnika so lahka postrežba, ker se vsled dvignjenja gornjega dela valilnika morejo vsa jajca takoj in naenkrat pregledati, jajca se ne pretresajo in ne sujejo, petroleja se prav malo porabi, pogled na toplomer je zelo olehkčen in izvaljena piščeta se prav lahko vun jemljejo.

Ta novi valilnik, ki ga kaže pod. 4. zaprtega, je poraben za valjenje vseh vrst jajec od kokoši, gosi, rac, jerebic in fazanov ter se dobiva pri tvrdki Franz Zimmer, na Dunaju, IV/1, Wienstrasse 21.

Nov valilnik za umetno valjenje jajec.

Slavno znana tvornica za valilnike F. Sartorius & sinovi izdeljuje sedaj nov valilnik, ki ga imenuje

Kaj bodi naša naloga.

Bivši francoski ministrski predsednik in kmetijski minister, ugleden državnik, sociolog in agrarec Julij

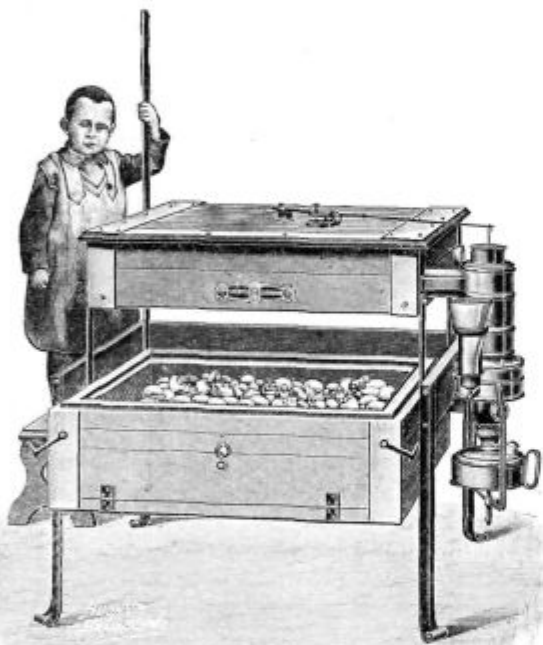
Méline je spisal knjigo pod naslovom: Nazaj k zemeljski grudi in o preobilni obrtni produkciji.

Odlični pisatelj je završil svoj imenitni spis z zlatimi besedami, ki so skozinskozi resnične, saj jih zgodovina vseh držav potrjuje:

„Javni blagor je podoben drevesu: kmetijstvo je korenina, obrt in trgovina sta pa listje in veje; če prične korenina bolehati, odpada listje, veje se posuše in drevo odmrje“.

Na drugem mestu svoje knjige pravi Méline: „Kmetijstvo ni le veda, ki v sebi združuje vse druge vede, ono je predvsem umetnost, ki ima nalogo z bistrim duhom in s presojevalno silo uporabljati znanstvene resnice, in to je, kar znači kmetijsko umetnost.

Podobno se je izrazil tudi generalni tajnik „Narodne kmetijske družbe francoske“ A. Passy, ki je isto misel v svoji knjigi „Kmetijstvo v luči vede“ takole povedal:

Podoba 3.

„Vsled vsega moramo domnevati, da kmetijstvo samo zase nikdar ne postane prava veda. Kakor zdravniška veda zdravi bolno telo s pomočjo vseh ved, tako porablja tudi kmetijstvo vse naravoslovne in socialne vede; pa ne zdravnik in ne kmetovalec nista nikdar gotova, če pravo zadeneta. Pravilna poraba navodil, ki jih dajejo vede, zagotavljajo pravi učinek, ki je pa vendar odvisen od sposobnosti človeka in od slučajnosti in se ne da naprej določiti, kakor pri matematiki in fiziki. Ko je človek še vse prepuščal slučaju, ne da bi kaj mislil, in je delal kar tjavendan, je bilo kmetijstvo navadno rokodelstvo, a sedaj je postalo umetnost, ker človek s premislekom dela in zna z boljšim ravnanjem večji dobiček od zemlje in narave pridobiti.“

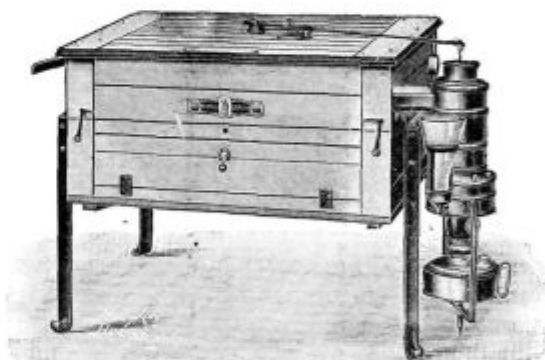
Večina naših kmetovalcev pa niso niti rokodelci, kajti rokodelec je v svoji obrti vsaj zučen; dober rokodelec pozna dodobrega vsa dela, ki

jih mora zvrševati, in pozna tudi sirovine, ki jih obdeluje, dočim naš kmetovalec še rokodelec ni, večinoma ne pozna naravnih sil, ki ima z njimi opraviti, on ne ve vednostno presoditi svoje zemlje, ne ve kaj je rodovitnost, ne pozna svojih sirovin, ne pozna življenskih pogojev in notranjega življenja domače živine in nima pojma o tržnem položaju kmetijskih pridelkov in izdelkov. Naš kmetovalec vidi, da v kmetovanju delujejo njemu neznane naravne sile, in ker jih ne ume, jih spaja z vražami, in udan v svojo usodo pričakuje vse le od slučajja, t. j. od dobre letine. Vsak podjetnik, pa bodi rokodelec, obrtnik ali trgovec, ki svoje stroke ne pozna in se samo zanaša na srečen slučaj, prav gotovo nikdar nič ne doseže!

Dokler bo kmetovalec stal na takem stališču in ne bo resnično izšolan za svoj poklic, dotlej bo v bedi životaril in naše kmetijstvo ostane bolna korenina, ki nad njo nikdar ne zraste mogočno in zdravo drevo javnega blaga!

Z denarnimi podporami, ki se dele posameznim kmetovalcem, nikdar ne dvignemo kmetijstva, temveč edino le s pravo vzgojo in s strokovno izobrazbo; na podlagi te izobrazbe naredimo našega kmeta vsaj dobrega rokodelskega kmetovalca, nadarjene kmete pa, in teh med nami ni malo, za kmetijske umetnike.

Če to dosežemo, kar ni težko in ni nemogoče, se silno dvigne naš javni blagor, kmet bo srečen na svojem

Podoba 4.

domu in njegovi otroci in pristaši ne bodo silili v tvornice, mesta in v Ameriko mret ali pomnoževat proletarijat. Blagostojen kmetijski stan ima veliko kupovalno silo, zato edino poleg takega moreta procvitati trgovina in obrt.

In zakaj sem napisal te besede?!...

Zato, ker mi je dolžnost velela in ker se od raznih strani premnogokrat očita, da je „Kmetovalec“ preučeno pisan in pisan za veleposestnike. Za Boga vendar, kateri spis v „Kmetovalcu“ je pa poraben le za veleposestnike! Gospodarjenje na veleposestvu je pač drugačno kakor na mali kmetiji; a o gospodarjenju na veleposestvih v „Kmetovalcu“ sploh nismo nikdar priobčili kakega spisa; kmetovanje samo je pa isto na velikem kakor na malem posestvu.

Če pišemo o redilnih snoveh ter o njih presnavljanju v zemlji in v krmi itd., so to znanstvene reči, ki so vednostna podlaga umnemu in plodonosnemu kmetovanju na kmečkih in graščinskih kmetijah in gori omenjena očitjanja nas ne spravijo s pravega pota in izvestni mazači po raznih listih, ki mislijo, da so zato že

kmetijski strokovnjaki, ker so brali kakšne odlomke iz kmetijskih knjig in slučajno vedo pšenico ločiti od rži, naj si zapomnijo, da je bila in ostane naša dolžnost kmetovalce poučevati in jim predvsem podajati v poljudni obliki tisto vedo, ki je temelj umnemu kmetijstvu.

Kmetijstvo je obrt, je umetnost, in le tisti more biti dober kmetijski obrtnik ali celo kmetijski umetnik, ki pozna od Boga postavljene naravne zakone, ki po njih žive in dobro uspevajo kmetijske rastline in živali. Te naravne zakone našim kmetovalcem pojasnovati v blagor kmetijskega stanu je naša dolžnost in jo hočemo vsekdar po naših skromnih močeh vršiti!

Gustav Pirč.

Kako je treba pomagati setvam, ki so slabo prezimile.

Kakor hitro se spomladi začne vzbujati narava, naj bo skrb vsakega kmetovalca, da setvam, ki so slabo prezimile, pomaga in jih poživi. Zopet preorati in posejati je treba le v najskrajnejšem slučaju, če ne najdemo drugega izida, in si je treba to vedno dobro premisliti. Če je vreme ugodno in se je v pravem času pomagalo, je ta pomoč učinkovala mnogokrat kar čudežno. Slabim setvam lahko stem najbolje pomagamo, če jim gnojimo po vrhu s snovmi, ki se v zemlji hitro razkrojijo in ki jih potem rastline lahko hitro porabijo. Nekateri strokovnjaki priporočajo v pomoč slabe ozimne samo čilski soliter ali amonijev sulfat, vendar je v splošnem najboljša vrednost pomagati s kalijem, s fosforovo kislino in z dušikom. Vsled tega so za spomladno gnojenje po vrhu najbolj priporočljiva naslednja gnojila, ki imajo vse tri omenjene hranilne snovi, in sicer na 1 oral:

100 kg 40 % kalijeve soli,
200 kg superfosfata in

70 kg čilskega solitra ali 50 kg amonijevega sulfata.

Gnoji se lahko z vsemi tremi gnojili obenem, če jih dobro skupaj premešamo, ali pa s čilskim solitrom v dveh deležih; polovico s kalijevo soljo in s superfosfatom, drugo polovico dva ali tri tedne pozneje.

Od mehaničnih sredstev hodi okopavanje, brananje in valjanje v poštev. Okopavati je mogoče le one setve, ki so v vrstah, in te daleč narazen. Smoter je pa isti, kakor pri najbolj znanem in udomačenem brananju, namreč, da se stem odpre skorjava zemlja in ima svež zrak prosto pot do korenin. Pri okopavanju in brananju se napravi na površju zemlje tenka, rahla plast, ki posebno dobro učinkuje na spodaj ležečo zemljo. Ta ne postane pri močnem deževju tako lahko skorjava, na drugi strani se zopet voda ne odteka tako hitro, ampak se posrka, slično kakor od gobe. Valjanje je pa umestno le tam, kjer je mrz rastline preveč zrahljal, t. j. dvignil iz zemlje, in se z valjanjem potem korenine pritrudijo in se potem prirasejo.

M.

O pomenu in globočini oranja.

Kako globoko moramo orati, se ne ravna samo po namenu, ki ga hočemo doseči, ampak tudi po rodovitnosti zemlje. V mnogih krajih je navada, da komaj 10 do 12 cm globoko orjejo, dočim se v drugih krajih 20 do 25 cm globoko orje. Če se že v manjši globočini pride do nerodovitne mrtve zemlje, se gotovo ne priporoča, da bi se brazda nenadoma poglobila. Stem pa nikakor

nočemo priporočati plitvega oranja. Marsikteri kmetovalec misli, da se z globokim oranjem le živina muči in da se stem tudi le zemlja napravi nerodovitna.

Umno poglobljenje brazde pomeni pa vedno zboljšanje kmetijstva in pomnoženje zemljiške glavnice. Po sebi umevno mora biti z globokim oranjem v zvezi vedno obilno gnojenje, da tudi globokejšje plasti lahko dajejo dovolj hranil rastlinam. Če se orje 20 do 25 cm globoko, se stem razširijo korenine in voda se hitreje razdeli, pa tudi dlje časa obdrži, torej je to tudi v varstvo zoper vlažnost in sušo veliko ugodneje kakor plitvo oranje. Za globoko oranje je pa treba dobre zemlje, močnejše živine in dobrih plugov.

Najbolje je globoko orati pred zimo, da potem zimski mrz dobro prerahlja zemljo. Spomladi se nato dobro pognoji s hlevskim gnojem, in če se nameravajo nasejati okopavine, detelja ali kaka druga krmska rastlina, se popolni z umetnimi gnojili, in sicer s Tomasovo žlindro (6 do 8 met. centov na hektar).

Samo rahljanje spodnje plasti se laže izvrši kakor dviganje in obračanje celih prstenih plasti. Temeljito zrahljanje spodnjih plasti do večje globočine se doseže stem, da se na dvojno brazdastem plugu sprednji plugov del nadomesti s podzemeljskim lemežem. Vsled tega ni treba stopati v zrahljano brazdo, ker jo zadnji plugov del takoj zakrije.

Plitvo se orje med poletjem, n. pr. takrat, kadar je treba čim največ zemlje v najkrajšem času obrniti, da strnišče hitro strohni in da se plevelno seme hitro z zemljo pokrije, da lahko potem naglo kali. Tudi gnoj se ne sme tako globoko podorati, da bi zrak ne prišel do njega in bi ne mogel potem strohneti. Rudninski gnoj se seveda lahko globoko podorje, temu to ne škoduje.

Vsled globokega oranja se polagoma vse spodnje plasti spravijo na površje in tako izpostavijo vplivu luči, zraka in gorkote. Temeljito prerahljanje zemlje se zlasti priporoča, če se mislijo pridelovati okopavine ali detelja.

Po oranju se mora zemlji pustiti vsakokrat dovolj časa, da podorane rastlinske snovi, kakor strnišče, plevel, gnoj itd., lahko docela segnijo. Pri tem se razvija ogljikova kislina, ki jako ugodno vpliva na razkrajanje zemlje. Po treh do petih tednih začne zemlja pri pravi vlažnosti vreti in postaja godna in mehka. To se pozna pri razpadanju majhnih grud in pa vtem, da se vidi, kakor bi bile posamezne grude prevlečene z zelenimi, mahu podobnimi rastlinskimi tvorci. Če stopamo po njivi, se zemlja pod nogo lahko udaja, ker je vsled vretja postala prožna. Zrahljane plasti naj se po oranju takoj z brano prevlečejo, da se vlažnost bolje zadrži. Pri trdih plasteh naj se počaka, da se plevel pokaže, ki se potem obenem z brano ali z valjarjem uniči.

Navodilo za molžo.

Neposredno pred molžo je treba hlev prezračiti in krave, ki ležijo, pokonci spraviti. Rep naj se med molžo priveže, vime s suho cunjjo drgne in dobro presvalka. Potem je treba roke umiti, prvo mleko iz vsakega seska na tla zmolsti, drugo pa v roko ter to preskusiti. Nato je treba najprej oba sprednja in potem oba zadnja seska s suho in celo pestjo hitro in brez prenehanja izmolsti, pri čemer se mora visoko seči, noter v vime, in mleko v stalnih curkih, toda samo s pritiskom, ne pa z dolgim izžemanjem seskov iztisniti. Ko sta se zadnja seska izpraznila, je treba v sprednjih

seskih zopet izmolsti mleko, ki se je med tem nabralo, ter isto storiti tudi pri zadnjih seskih. Nato se mora na poprej omenjeni način vime dobro presvalkati, s čimer se takorekoč mlečni ostanki vsega vimena spravijo v posode nad seski, in sicer tako, da se seski ohlapno primejo s pestjo in se s suvanjem navzgor posnema sesajoče tele. Mleko, ki se je vsled tega nabralo v posodah nad seski, je treba zdaj čisto izmolsti in nato takoj odnesti namolzeno mleko iz hleva.

Zelo se tudi priporoča, da se po končani čisti molži prepriča, ali se je dočistega izmolzlo. To se mora pa v tistem hipu zgoditi, ko je mlekar zapustil kravo, ker se mleko neprestano nabira.

Posebne važnosti je umna molža pri prvesnicah, kjer se mora prva oddaja mleka s primernim, zgoraj omenjenim ravnanjem privedi do kolikor mogoče velikega uspeha. Enake razmere so tudi pri kravah, ki so ravnokar storile; zato se morajo te kakor tudi prvesnice prepustiti najboljšim mlekarjem.

Krave, ki imajo bolno vime, je treba pravilno najnazadnje molsti. Ker je njih mleko polno bakterij, ki, če se prenesejo na vimena drugih krav, lahko tu povzročijo vnetja ali zastajanje mleka v seskih, se to mleko ne sme molsti na tla, ampak v posebno posodo. Če se hoče to mleko porabiti za pičo prasičem, se mora poprej dobro prekuhati; posode, kjer se je mleko hranilo, je treba dobro izpariti.

Čim bolj se služinčad navaja, da se vestno ravna po teh navodilih, čim čisteje se predvsem krave izmolzujejo in čim bolj se pri molži gleda na snažnost, tem več mleka in presnega masla bomo dobivali od krav, tem gostejše in zato tem več vredno bo mleko in tem bolj se bo izplačalo krave rediti.

Kako je ravnati s kmetijskimi stroji.

Snaženje strojev po končani rabi se ne sme opustiti; kdor to stori, škoduje sebi samemu. Nesnažne stvari se veliko poprej pokvarijo kakor snažne in čiste.

Obenem s snaženjem se morajo stroji natanko pregledati, da se izve, ktere dele je treba popraviti in ktere z novimi nadomestiti. Majhna napaka ali razpoka, ki se o pravem času opazi in popravi, reši velikokrat vse.

Popravila se ne smejo odlašati. Z odlaganjem se prav nič ne prihrani, ampak le škoduje. Najprikladnejši čas za popravila sta jesen in pomlad. Ob tem času se ne sme pozabiti pisati tvornici po monterja. Delo, ki se odloži, se kaj rado pozabi.

Rezervni deli se morajo pravočasno naročiti. Če se šele potem piše ali brzojavi po nadomestne dele, ko se že prične z delom, povzroči to le jezo, izgubo časa in stroške kmetovalcu in tvorničarju.

Stroji se morajo čez zimo shranjevati pod streho. Kakor je treba ljudi in živali varovati pred vremenskimi nezgodami, tako tudi stroje. Nič se bolj ne maščuje kakor površnost v tem oziru. Dobro shranjeni stroji trpijo desetletja, slabo shranjeni se pokvarijo v najkrajšem času.

Varujte stroje pred rjo! Rja sne železo. Bleščeči železni deli se morajo z mastjo namazati, ostali, pleskani deli se morajo v tem stanu ohraniti, in če se kak konec obrabi, ga je takoj treba prepleskati.

Porablajte najboljše blago za obratovanje! Kakor najboljši stroji je tudi najboljše blago vedno tudi najcenejše; to velja zlasti o maži, kurivu in barvah.

Tečaj je imejte snažne in jih dobro mažite! Preveliko drgnjenje po nepotrebem rabi silo in povzroča vročino. Zato je treba dobro mazati, da ostanejo tečaji hladni. Preveč mazati ni dobro, ampak manj in velikokrat.

Ostrine naj bodo vedno dobro nabrušene. S topimi ostrinami in z noži strojev za košnjo ali rezanje se ne opravi veliko, z njimi se le stroji kvarijo in živina muči. Topo orodje žre oves, ker se mora živina, ki vleče stroje, preveč napenjati in zato bolje krmiti.

Rabite jermena najboljše vrste! Ceni jermeni se zelo raztegnejo, se kmalu lomijo in postanejo nerabni. Kar je poceni, je navadno tudi slabo. Dobri jermeni, če se prav ravna z njimi, trpijo leta in leta, zato je treba največjo skrb polagati na shranjevanje jermenov.

Osojba, ki streže strojem, ni treba brez vzroka menjati! Čim dlje so isti delavci pri stroju, tembolj so jim znane njegove posebnosti, kar je lastniku le v korist. Oko in uho delavcev se mora navaditi na strojev tek, v to se pa potrebuje precej časa.

Nastavite stalne mašinste ali strojnike! Le dobri in stalni strojniki lahko store, da postane strojni obrat dobičkonosen in da se kaj prihrani pri njem. Strojniku, ki je le začasno nastavljen, je vseeno, v kakšnem stanu pusti stroj pri odhodu. Slabi strojniki povzročijo v enem letu več stroškov, kakor znaša večja plača dobrega strojnika v petih letih.

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi.

Ko pride ta list našim čitateljem v roke, smo sicer še sredi zime, vendar je do kmečke pomladi, t. j. do sv. Gregorija komaj osem tednov, in kmetovalec bo zopet sredi spomladnega dela in bo pričel skrbeti za letošnjo letino.

Veliko smo že pisali o porabi umetnih gnojil, a vzlic vsemu delajo naši kmetovalci še na vseh straneh napake, zato gotovo ni napačno, če jih vnovič opozorimo na to ali ono reč.

Ena najvažnejših redilnih snovi je fosforova kislina, ki jo rastlinam damo s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom. Tomasova žlindra je le za gnojenje jeseni ali v zgodnji zimi, superfosfat po zopet le za gnojenje spomladi. Meseca februarja in deloma v drugi polovici meseca januarja gnojiti s Tomasovo žlindro je največkrat že prepozno, zato moramo v tem času seči po superfosfatu.

Tudi gnojenje z umetnimi gnojili, ki imajo v sebi za rastline silno potrebni dušik, je umestno samo spomladi, oziroma takrat, ko rastlina prične rasti. Iz tu povedanega torej sledi, da bodi gnojenje z umetnimi gnojili spomladi drgačno, zlasti na travnikih, zato v naslednjih vrstah podamo nekaj navodil o spomladnem gnojenju z umetnimi gnojili na travnikih.

Če naj rastline dobro uspevajo, bodisi na njivi, na travniku ali kje drugje, morajo v zemlji dobivati dovolj vseh redilnih snovi.

Redilnih snovi, ki jih rastlina potrebuje, je več, a nekaj jih je v vsaki zemlji dovolj, da kmetovalcu ni treba zanje skrbeti.

So pa redilne snovi, ki jih je v zemlji manj ali celo v nezadostni množini, da za te mora kmetovalec

skrbeti. Šele tedaj dovedemo zemljo do najvišje rodnosti, če jo gnojimo z gnojili, ki imajo take redilne snovi v sebi.

Redilne snovi, ki jih je v zemlji malo, nezadostno ali vsled poprejšnjega napačnega kmetovanja skoraj nič, so: fosforova kislina, kali, dušik in apno.

Naše travnike smo zlasti v prejšnjih časih napačno obdelovali, skoraj nič ali sploh nič gnojili, zato so izsesani in moramo prejšnje grehe poravnati z zadostnim gnojenjem, če hočemo, do bodo travniki zopet rodovitni.

Hlevski gnoj in gnojnica sta bila in ostaneta najvažnejši gnoj, vendar hlevskega gnoja ne gre rabiti za travnike, dočim je gnojnica ena najporabnejših gnojil za travnike. Naš hlevski gnoj vsled prejšnjega napačnega ravnanja pa tudi nima dovolj važnih redilnih snovi v sebi in tudi gnojnica ima v sebi poglavito le kalij in dušik.

Iz tega vzroka so za travnike zlasti primerna umetna gnojila.

Fosforovo kislino dajemo zemlji s Tomasovo žlindro, s kostno moko in z raznimi superfosfati. Rastline uživajo samo v vodi raztopljeno hrano v zemlji. Tomasova žlindra in kostna moka se počasi razkrnjata, in če naj bo gnojilni uspeh dovoljen, gnojiti je z njima zgodaj, t. j. jeseni ali pozimi. Spomladi se priporoča travnike gnojiti s superfosfatom, ki ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino in torej takoj učinkuje. Sicer je pa superfosfat sploh posebno priporočen za rahle, peščene zemlje.

Za gnojenje s kalijem je v vsakem času, torej tudi spomladi, najboljša 40% kalijevega soli.

Poleg fosforove kisline in kalija morajo travniki dobivati tudi dušika. Najceneje dovajajo kmetovalci na travnik dušik z gnojnico. Dušik je najdražja redilna snov, in naši kmetovalci, ki ne zbirajo in ne rabijo gnojnice, zapravijo na leto na milijone kron. Dušik se pa more dati travnikom tudi v obliki čilskega solitra ali amonijevega sulfata, ki sta pa zelo dragi gnojili. Če naj se pa travnik pravilno pognoji in se ni rabila gnojnica, potem je treba rabiti tudi ta draga gnojila, drugače se lahko pripeti, da bo kmetovalec razočaran, kajti včasih samo fosforova kislina in kalij ne učinkujeta zadostno če ni obenem dovolj dušika, in potem pride zabavljanje: Umetna gnojila nič ne pomagajo!

Pri rabi umetnih gnojil ne veljajo recepti; potrební so poskusi, ki jih priporočamo delati v majhni meri, in tisto, kar se sponese, se potem v veliki meri zvrši.

V splošnjem pa priporočamo sedaj in spomladi pognojiti travnike na oral s 300 do 400 kg rudninskega superfosfata, 100—150 kg kalijeve soli in z 100 kg amonijevega sulfata.

S temi gnojili se lahko precej gnoji, ali vsaj 14 dni preden trava ozeleni. Če se amonijev sulfat dovolj zgodaj potrese, se ni bati izgube zaradi izhlapevajočega amoniaka, kajti to gnojilo se v mokri zemlji hitro raztopi, gre v zemljo in tamkaj se izgube ni več bati.

Amonijev sulfat, dovolj zgodaj rabljen, dokler je v zemlji še zimska vlaga, je izborna dušičnata gnojilo, ki je toliko vredno kakor čilski soliter.

Vsa ta gnojila ima naša družba vedno v zalogi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 1. Pri nas na Dolenjskem je nastalo med kmeti veliko razburjenje zaradi dohodninskega davka: če je namreč res, da bo že letos država pobirala davek od kmetijskih pridelkov, oziroma davek od vina po 4 K od vsakega hektolitra. Sumljivo je namreč, da po novi vinski postavi mora imeti vsaka posoda napis, ki označuje, kakšna pijača se v posodah nahaja, in da je kmet zavezan svojo klet dotičnim uradnikom vsako uro, in sicer tudi ponoči odpreti in pokazati. Dolenjski kmetje že ugibljejo, kako bi novi davek preprečili, in eni pravijo, da bodo le toliko zemlje obdelali, kolikor je je treba za pridelovanje živeža za dom; gospoda v mestih in drugo prebivalstvo naj pa živi od svojih davkov in naj od lakote pomre, če mora kmet svoje pridelovanje skrčiti. Odkod le pravzaprav vse to? Pri nas sklepajo, da so temu vzrok poslanci, ki jih volimo in ki ne poznajo revnega kmetkega in delavskega stanu. Prosim Vas, odgovorite odkritosrčno, **kako je z novimi davki** in objavite to moje vprašanje s polnim imenom. (Franc Pancer v Razborjah).

Odgovor: Vaša razburjenost je popolnoma neupravičena, ker za sedaj še niso vpeljani nobeni novi državni davki. Resnično je, da državni proračun kaže precejšen primanjkljaj, ki se mora pokriti. Sčim naj se pokrije? Z ničemer drugim, kakor z novimi davki. Finančni minister, ki mora skrbeti za pokritje državnih stroškov, je omenjal nekatere davke, ki bi služili za pokritje primanjkljaja. To, kar je minister omenjal, so pa le misli, ki se dajo uveljaviti le potom raznih davčnih zakonov. Doslej državni poslanci še niso sklenili nobenega takega zakona, še govoriti niso mogli o njem, kajti niti kak tozadeven zakonski načrt jim ni bil predložen. Država pa mora imeti denar v pokritje svojih stroškov; vsekako se vpeljejo kaki novi davki, in je vseeno, kdo so naši poslanci, kajti slednjič bo vlada v državnem zboru vendarle dobila večino, ki bo glasovala za nove davke. O dohodninskem davku od kmetijskih pridelkov pa niti govora ni; res je finančni minister namignil, da bi se dalo kaj več dobiti, če ti se obdavčenje vina predrugačilo. Davek na vino namreč že imamo, t. j. vinski užitoinski davek, ki ga plačujejo vinotrčci, oziroma gostilničarji. Finančni minister hoče ta vinski davek celo znižati, pač pa zahteva, da se plača od vsega pridelanega vina, in v tem slučaju bi se seveda moralo vino obdavčiti, ko ga kmet proda. Tako obdavčenje vina bi bilo na eni strani res nižje kakor je sedaj, a na drugi strani bi se kmetu, ki prideluje vino, nalagale neznosne sitnosti in težave, zato so vsi naši slovenski poslanci proti omenjenemu predrugačenju obdavčenja vina. V državnem zboru pa niso samo naši poslanci, ampak so tudi poslanci iz dežel, kjer ne pridelujejo vina, in ti seveda so lahko za tak zakon, ker bi njih volilcev nič ne bolel. Sicer Vam pa lahko povemo, da bržkone iz tega zakona nič ne bo, ker že danes kaže, da je večina poslancev v državnem zboru proti njemu. Po vseh vinorodnih pokrajinah vse države ugovarjajo proti izpremembni vinskega zakona, ki bi bil na škodo vinogradnikom; ravnokar je naš kranjski deželni zbor tudi prijavil tak ugovor, in če berete v današnji številki „Ketovalca“ poročilo o seji glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe, najdete, da je tudi naša družba proti takemu davku ugovarjala. Po teh pojasnilih nam lahko verjamete, da naši poslanci niso ničesar zakrivilí, narobe, vsckdar so se z vso vneto potegovali za korist kmeta in olajšanje njegovega položaja, in sicer prav gotovo s pridom, kolikor je bil sploh mogoč. Na drugi strani pa tudi ne zamolčimo, da bo finančni minister v pokritje primanjkljaja moral dobiti nove dohodke v obliki novih davkov, in ti davki pridejo, in upajmo, da bodo taki, ki kmetijstva kot takega ne bodo obremenili. Ti davki bodo bržkone posredni, ki torej kmetijstva samega ne bodo zadeli, pač pa posameznike, in seveda življenje se po-

draži. Tako bo skoraj gotovo n. pr. država vpeljala monopol na vžgalice, kakor je pri soli in pri tobaku, in škatlica vžgalic, ki sedaj stane 2 vinarja, bo potem morda stala 4 ali celo 5 vinarjev. — Kar pa omenjate o novem vinskem zakonu iz l. 1906., pa ni resnično, kajti ta zakon je le v prid vinogradnikom in ima namen onemogočiti umetno izdelovanje vina ter ščititi naravni vinski pridelek. Ta zakon nikjer ne zapoveduje, da mora biti označeno na sodih, kakšno vino je v njih, pač pa morajo biti zaznamovani tisti sodi, kjer je petijot, zato da vinski kupec ne more biti prevaran in da ne trpi dobro ime poštenega vinogradnika. — Ne poslušajte nespametnih gostilniških pogovor in govorice, ki jih raztresajo neveščiji ljudje, ki vjamejo kje kako besedo, a je ne razumejo in potem narede slona iz komarja, temveč prizadevajte se poučiti o vseh zadevah, ki se tičejo javnega življenja, kajti le politično poučen kmet z zadostno strokovno kmetijsko naobrazbo more danes priti do veljave, drugače je podoben ovci v čredi, ki jo skupaj drži in oblaja kak kričav ovcarski pes.

Vprašanje 2. Kaj je vzrok, da mladi prasiči gladajo les, dasirdno dobivajo klajnega apna? (J. R. v Št. O.)

Odgovor: Kadar prasiči vzlic temu gladajo les, da dobivajo v krmi dovolj rudninskih snovi, n. pr. če se jim redno daje klajno apno, potem je vzrok v napačnem krmiljenju. Če žival dovolj ne žveči in krme zadosti ne poslini, je poraba krme nezadostna, kajti pregibanje prebavilnih organov z ostane, istotako izostane izcejanje prebavilnih sokov, prebavilni organi postanejo ohlapni, izcimijo se razne bolezni, in en tak pojav je glodanje lesa. Bržkone krmite prasiče s prevodeno in večinoma le kuhano krmo, vsled česar je vse prebavljanje nekam nenaravno, prebavila so izprijena in prasiči zato gladajo les. To, kar smo tukaj odgovorili, je le nekako splošno pojasnilo; kaj določenega bi mogel povedati le živinozdravnik, ki bi živali ogledal in upošteval vse okoliščine.

Vprašanje 3. Kako naj pokladam kravam sezamove tropine, da jih bodo jedle, kajti moje krave jih nočejo uživati? (A. M. na B.)

Odgovor: Sezamove tropine je enako pokladati kakor druge oljne tropine ali otrobe; res je pa treba računati z dejstvom, da nekatere živali sezamovih tropin ne marajo takoj uživati, če se pa ne odneha, se pa v par dneh vsaka žival nanje navadi in jih potem rada je. Šviški, nemški, danski, holandski itd. živinorejci pokladajo večinoma le sezamove tropine, ker so izmed vseh oljnih tropin razmeroma najmočnejše in najcenejše. Če bo žival lačna, bo že pričela jesti krmo, pomešano s sezamovimi tropinami, in se ji slednjič kmalu privadi.

Vprašanje 4. Kako veliki naj bodo svinjaki? (A. M. v B.)

Odgovor: Plemenska svinja z mladiči potrebuje $3\frac{1}{2}$ do $4 m^2$ velik koč, in če je svinja od izredno velikega plemena, tudi do $4\frac{3}{4} m^2$ prostora. Za velike pitance se računa $2 m^2$, za plemenske mrjasce $3\frac{1}{3}$ — $4 m^2$ in za mlade prasiče $\frac{3}{4}$ do $1\frac{1}{4} m^2$ prostora. Na podlagi teh števil in če vračunate še potrebni prostor za hodnike, morete približno vedeti, kako velik svinjak Vam je potreben za Vaše razmere. Visokost svinjaka bodi $2\frac{1}{2}$ do $3 m$.

Vprašanje 5. Ali so dobra korita v svinjaku iz opeke in cementa, ker nekteri pravijo, da se cement ne prime opeke, in ali so cementna korita v svinjaku sploh priporočena? (A. M. v B.)

Odgovor: Cement se prav dobro sprime z opeko, vendar je praktičneje narediti vse korito iz betona. Cementna korita so sicer boljša kakor lesena, ker se laže snažna ohranijo, vsekako pa morajo imeti pri dnu luknjo za izpirajočo vodo,

ki se da s čepom ali na kateri drug način zapirati. Cementna korita v svinjakih pa vendar niso zelo trpežna, ker jih kisava razjeda, in so boljše posteklenjena železna, ali še boljše posteklenjena lončena korita.

Vprašanje 6. Kupil sem več sodov, ki jih je sodar obžgal, in sedaj je vino v teh sodih dobilo hud okus po zapaljenem. Kako se da odpraviti iz vina okus po zapaljenem? (F. P. v B.)

Odgovor: Vsled obžiganja sodov se poleg oglja dela tudi lesni katran, ki je jako sestavljena snov, in še druge snovi, ki se delajo pri suhem prekapanju lesa. Lesni katran in te snovi so sedaj prešle v vino in mu dajo okus po opaljenem lesu. Te snovi, oziroma okus po opaljenem lesu, bo pač težko iz vina odpraviti, kvečjemu utegne nekoliko pomagati večkratno pretočenje vina ob močni dotiki z zrakom.

Vprašanje 7. V drugi občini imam 76 oralov gozda, zato vprašam, če imam pravico zahtevati na moje posestvo odpadli delež od lovske zakupnine in kam naj se obrnem? (M. M. v D.)

Odgovor: Občina Vam je dolžna izplačati Vaš delež lovske zakupnine; obrniti se morate do nje, in če Vam ne ugodí, jo morete tožiti na plačilo pri sodišču.

Vprašanje 8. Ali je priporočeno gnojiti spomladi travnike in deteljišča s superfosfatom, ki so bili že prej gnojeni s Tomasovo žlindra in s kajnitom? (I. K. v L.)

Odgovor: Superfosfat kakor Tomasova žlindra sta fosfornati gnojila, in če ste poprej gnojili s Tomasovo žlindra, ni zato nikake ovire sedaj gnojiti s superfosfatom. Superfosfat ima v vodi raztopno fosforovo kislino, ki se hitro razkroji, zato naj se z njim le spomladi gnoji, in on ne učinkuje tako dolgo kakor Tomasova žlindra, ki kaže 3—4 leta svojo moč. Seveda je treba gnojiti tudi s kalijevo soljo in zlasti s kakim dušičnatim gnojilom, n. pr. z gnojnico, drugače ne dosežete popolnega uspeha in se lahko pripeti, da travnik, vedno gnojen samo s kakim fosfatom in s kalijem, slednjič opeša, ker rastlinam ne dostaja dušika, in potem po krivici dolžite umetna gnojila, da so bila vzrok pešanju. Če nimate gnojnice ali hlevskega gnoja, pa raztrosite spomladi na oral kakih 75 kg amonijevega sulfata, ki je izborno dušičnato gnojilo.

Vprašanje 9. Ali ima konjač pravico zahtevati plačilo za zagrebanje psov, če se mu na dom pripeljejo in se mu njih kože puste, in ali sploh konjač sme zahtevati kaj plačila od pogiblih živali, če se kože njemu prepuste? (I. U. v T.)

Odgovor: Če konjač obdrži kožo od pogible živali, potem nima pravice do plačila, izvzemši od živali, ki so poginile za kako kužno boleznijo, ker od takih živali se tudi koža ne sme porabiti, a v tem slučaju nosi konjačeve stroške občina.

Vprašanje 10. Kako se naredi iz sadnega mošta dober kis? (F. Š. v S.)

Odgovor: Kis se naredi iz vsake alkoholne pijače tem potom, da se alkohol pretvori v očetno kislino, zato se nareja jesih iz sadnega mošta prav tako, kakor iz vina. Kako se pripravlja dober vinski kis smo že večkrat v „Kmetovalcu“ popisali in pri naši družbi dobite za 10 h tiskano tako navodilo.

Vprašanje 11. Pri nas večina lovec in prijatelj lov misli, da se srnice in srnjački ne smejo streljati do drugega leta po porodu, torej srnjački ne pred 1. junijem in srnice ne pred 16. septembrom tistega leta po porodu. Ker v lovski karti ni o tem ničesar omenjenega, zato vprašam, kdaj se smejo po zakonu streljati srnice in srnjački? (A. R. v L.)

Odgovor: Deželni zakon z dne 22. avgusta 1889. l. o prepovedanem lovskem času se nič ne ozira na starost

lovnih živali in § 1. le določa, da je za srne, srnjalke in srnice prepovedan lovski čas od 1. januarja do 15. septembra, iz česar sledi, da je po 15. septembru dovoljeno te živali streljati brez ozira na njih starost. Dober lovec se bo seveda ravnal po pravih umnega lova in premladih živali ne bo streljal.

Vprašanje 12. Vino od trte izabele izgubi spomladi vso moč, zato vprašam, če bi kazalo in kaj koristilo **vinu od izabele priliti špirta in koliko?** (I. R. na S.)

Odgovor: Vino od izabele ni spomladi nič šibkejša kakor jeseni, pač pa izgubi do spomladi nekaj vinske in ogljikove kisline in ima zato plehkejši okus, četudi nima nič manj alkohola v sebi, in zato domnevate, da je vino od izabele spomladi manj močno. Če tako vino prodajate ali v gostilni točite, je pač dovoljeno dodati mu po vinskem zakonu 1 % alkohola, če ga pa rabite le za dom, potem smete dodati več alkohola, n. pr. 2 do 3 % ali tudi več. Dodatek alkohola na vsak način vino ojači in ga tudi naredi, da je trpežnejše.

Vprašanje 13. Imam vinski sod, ki drži eno vedro in je iz smrekovega lesa. V tem sodu je bil kis in lansko leto pokvarjen sadni kis. Ker bi ta sod najno potreboval za vino, vprašam, **kako se sod od kisa naredi poraben za vino?** (F. I. v S.)

Odgovor: Sod od k'isa je silno težko tako osnažiti, da bi bil poraben za vino, in se trud ter delo kvečjemu izplača pri velikem sodu iz trdega lesa, ki je res kaj vreden. Majhen sod iz mehkega lesa, kjer je bil celo pokvarjen kis, se pa nikakor ne izplača prirežati za vino, in je sploh vprašanje, če se dá, kajti kis je zašel v ves les, se torej ne da lahko vun spraviti in je zato pričakovati, da se vsako vino kmalu scika, ki vanj pride.

Vprašanje 14. Ali moram vsak dan poslati svoje otroke v šolo, ki je pet četrt ure oddaljena, in kam naj se obrnem zaradi **olajšave šolskega obiska?** (A. O. v V.)

Odgovor: Glasom § 1. deželnega zakona glede obveznosti otrok, obiskovati javne ljudske šole, so starši zavezani svoje otroke le tedaj pošiljati v šolo, če ni do šole več kakor pol milje, t. j. slabe štiri kilometre ali približno eno uro peš hoje. Slaba pota in slabo vreme, ki utegnejo otroku škodovati na zdravju, opravičuje šolsko zamudo. Če je šola več kakor pol milje oddaljena, Vas sploh nihče ne more siliti, da bi morali svoje otroke pošiljati v šolo; v nasprotnem slučaju pa zopet nebena oblast nima pravice Vaših otrok od šolske obveznosti oprostiti.

Vprašanje 15. Moje kokoši, ki so mlade in stare, že od 10. aprila l. l. ne neso jajec. Svoje kokoši krmim s turščico in nekteri trdijo, da je turščica vzrok, da kokoši ne neso jajec. Kokoši spije v hlevu. **Kaj je vzrok, da kokoši ne neso jajec?** (J. O. na V.)

Odgovor: Pravilno krmljenje in prava postrežba sta pač potrebna, če naj kokoši dovolj neso, a tudi ob neprimerni krmi in pri slabi postrežbi ter oskrbi bo vendar vsaka kokoš vsaj nekaj jajec znesla. Če Vaše kokoši že od aprila nič več ne neso, ne more niti drugega vzroka, kakor da imajo izprijene jajčnike. Ker se pri nas v mnogih krajih prav nič ne gleda, da je petelin tuje krvi, bržkone tudi pri Vas že Bog vé koliko časa plemenite v sorodstvu, in posledica so neplodne kokoši. Spravite svoje izprijene kokošjo jato od hiše, nakupite novih kokoši, ki od njih veste, da so dobre jajčarice, in imejte vedno petelina, ki je tuje krvi, torej ne v sorodstvu s kokošmi. ki jih imate, in imeli boste zopet dovolj jajec, če boste kokoši prav oskrbovali. Turščica res ni najboljša krma za kokoši, ki naj jajca neso, kajti turščica je preveč redilna, kokoši debeli ter ne pospešuje nesenja jajec.

Vprašanje 16. **Kako naj zdravim konja, ki ima nad kopitom otekle noge?** (I. D. v Š.)

Odgovor: Vi vprašate tako splošno, da Vam ni mogoče odgovoriti. Če smo pa vendar sprejeli Vaše vprašanje, prihaja to od tod, da se bralci našega lista pouče, kako je treba vpraševati. Oteklina na konjski nogi nad kopitom more biti na raznih mestih in more imeti razne vzroke, zato bi morali svoje vprašanje tako staviti, da bi mi natančno vedeli, kateri del noge in zakaj je otekel, in potem bi Vam seveda lahko odgovorili. Konjska noga nad kopitom more biti otekla vsled vnetja noge sploh, ali vsled vnetja kit in členkov, ki so v kopitu, oziroma koj nad kopitom. Zdravljenje take otekle noge je torej závisno od kraja, kjer je noga vnetja, in pa od vzroka vnetice. Vnetja konjske noge iz živinozdravniškega stališča ni vedno lahko oceniti, in zato ga je kaj nevarno zanemariti in ga zdraviti po neveščih mazačih. Peljite konja k diplomiranemu živinozdravniku; ta naj ga preišče, in on je edin zmožen dati Vam pravo navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 17. Ali je zdravo **pokladati konjem proseno moko kot krmo?** (I. D. v Š.)

Odgovor: Pokladanje prosene moke konjem nikakor ni nezdravo ter se gre le za to, kako to krmilo konjem prija z ozirom na njih delavno zmoglost. Izkušenj s krmljenjem prosene moke konjem nimamo, in tudi v tozadnji obširni nemški kmetijski književnosti nismo našli posebnih pojasnil. Redilnost prosene moke je precej enaka ovsu, vsekako je za konje boljša kakor turščica, vendar je računati z dejstvom, da živali kaj nerade uživajo proseno moko. Če Vaši konji sploh marajo za proseno moko, potem jo lahko brez nevarnosti pokladate, in le, če vidite, da pokladana množina v kakem oziru konjem ne prija, jo primerno skrcite. Sploh Vam priporočamo polagoma pričeti s pokladanjem prosene moke in potem pri tisti množini ostati, ki po dobljenih izkušnjah najbolj ugaja.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju, saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Cerkljah pri Kranju.

Ob skoraj polnoštevilni udeležbi udov se je vršil letošnji podružnični občni zbor dne 12. gradna, kakor navadno, pri M. Kerau.

Ob naznanjeni uri je g. načelnik otvoril občni zbor in je podal računsko poročilo, ki se je odobrilo. — Tajnik je nato poročal o delu podružnice v letu 1909.

Odbor je imel več sej, kjer se je razpravljalo o vseh mogočih važnih rečeh. Med letom se je priredilo več predavanj; njih sad je bil ustanovitev pašniške zadruga, ki si je v tem letu zasigurala primeren pašnik za pašo in gibanje mlade živine na prostem. Strojna zadruga, ki že prav dobro deluje, šteje mnogo udov, je istotako izšla iz podružnice, kajti ta jo je tudi po svojih močeh denarno podpirala takoj od začetka. — Grajal je malomarnost nekterih udov do podružničnih strojev. Pri porabi ne marajo paziti nanje in na odborove sklepe se ne ozirajo, zato stroji niso v takem stanu, kakor bi morali biti. K skupni lasti bi moral doprinesiti vsak majhno žrtev, ne pa misliti, če je odbor pridobil udom te naprave skoraj brezplačno, da se morajo vsled tega uničiti.

Kakor prejšnja leta, tako se je zopet letošnje leto pobrigala podružnica, da so se cepili prasiči proti rdečici. Tudi predavanje po g. živinozdravniku Korošcu iz Kranja se je vršilo glede rdečice in cepljenja. Po posredovanju podružnice je prejel neki ud v oskrbo od družbe najlepšega plemenskega bika, kar jih je sedaj v podružničnem okolišu. Število udov je pa ravno na vedno prigovarjanje od strani

odbora naraslo v tem letu na 82. Pred tremi leti je podružnica štela samo 48 udov. Torej skoraj še enkratni napredek.

Pri volitvi novega odbora je bil z večino glasov izvoljen g. Jožef Likozar za načelnika, v odbor pa gg.: A. Danič, J. Galjot, I. Zevnik, J. Burger. Želimo, da bi delovala pod sedanjim odborom podružnica tako živahno in pridno, kakor dosedaj. Še zadovoljnejši pa bomo, če ga v delovanju celo prekosi!

Kmetijske novice.

Znižana voznina za krmo na železnicah. Železniško ministrstvo je naznanilo kmetijskemu ministrstvu, da namerava znižanje voznine za krmila in za steljo, ki je bila vsled pomanjkanja krme dovoljena do konca leta 1909., podaljšati do pomladi leta 1910. Tozadevne določbe bo ministrstvo pravočasno objavilo.

Nakup plemenske govedi. Deželni odbor bo sprejemal v letu 1910. prošnje za nakup plemenskih bikov in plemenskih krav v dveh rokih, in sicer spomladi in jeseni. Spomladi se bodo upoštevale le one prošnje, ki bodo vložene najkasneje do 15. februarja 1910, jeseni pa one, ki dojdejo deželnemu odboru najkasneje do 1. julija 1910. K nakupu plemenskih bikov bo deželni odbor prispeval načeloma živinorejskim zadrugam polovico, drugim zadrugam, občinam in korporacijam in izjemoma tudi zasebnikom pa eno tretjino kupnine. Poleg tega bo povrnil na prošnjo tudi železniške prevozne stroške do zadnje postaje za enega odposlanca in za nakupljene bika. Nakup plemenskih krav bo deželni odbor podpiral v toliko, da bo od slučaja do slučaja povrnil železniške prevozne stroške do zadnje postaje. V tem oziru bo upošteval le prošnje udov živinorejskih in mlekarjskih zadrug. Vsak prošnik, ki bo dobil podporo za nakup bika, se bo moral zavezati, da bo žival redil po načelih umne živinoreje in po navodilih deželnega odbora. Ravno tako se bo moral zavezati vsak, komur bo izročila kaka zadruga, občina ali korporacija bika v oskrbo. Omenjenim korporacijam bo vsledtega v prošnji navesti natančno ime in naslov bodočega oskrbnika. — Na prošnje, ki ne dojdejo deželnemu odboru do povedanih rokov, se deželni odbor ne bo oziral.

Naročila za modro galico. Za novomeški okraj priskrbi potrebno galico novomeška podružnica kakor z zadnjih letih. Vinogradniki iz novomeškega okraja naj jo naroče pri svojih županstvih in naj jo tam primerno zaarajo. Kmetijska podružnica bo sprejemala naročila le na cele vreče po 50 kg. Zato naj se vinogradniki primerno združujejo in naj galico v celih vrečah naročajo kakor pretekla leta.

50.000 cepljenih trt bo oddala spomladi kmetijska podružnica v Novem mestu. Cepljenke so naslednjih vrst: španjol, laški rizling, silvanec, veltinec, kraljevina, portugalka in zametasta črnina. Cena za 100 cepljenk je 20 K, pri večjem naročilu primerno manjša. Cepljenke so najboljše kakovosti, dobro zarasle in dobro okoreniunjene. Naročila se sprejemajo že sedaj proti plačilu primerne are.

Družbene vesti.

* *Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda, oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj po enega novega uda. To gotovo ni težko v oči gled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič, kajti 2 kroni hodita na list, ki družbo več stane, drugo polovico letnine pa dobe podružnice. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna.*

Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v tekočem letu zboljšali. bodisi glede količnosti kakor glede kakovosti. Želani smo list toliko povečali, da je prišlo na vsako številko po dve strani več beriva.

* Z današnjo (prvo) številko smo pričeli XXVII letnik. To številko dobe iz upravnih razlogov vsi dosedanji udje in naročniki. Prosimo, naj nam je nihče ne vrne, čeprav ne ostane v l. 1910. družbenik, oziroma listov naročnik. Prav nujno prosimo, naj vsak takoj naznani družbi, oziroma upravništvu, če lista sploh ali redno ne prejema, ne pa pozneje, kakor se pogostoma dogaja, da nam konci leta ob pobiranju udne udje tožijo, da vse leto niso prejeli lista. Kaka pomota se pri tolikem številu prav lahko pripeti. Če se pa nedostatki sproti naznanjajo, se tudi lahko sproti odpravljajo.

* Častita načelništva podružnic in gg. družbene ude, ki so za naročene gospodarske potrebščine v l. 1909. še na dolgu, nujno prosimo, naj z ostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, in mora tudi račune za l. 1909. takoj zaključiti. Bodi to zadnji opomin!

* **Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske.** Sedaj, ko so opravljene vse poljščine, se je kmetjsko delo skčilo in kmetovalci imajo zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj je čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter delajo v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo zimski čas ter naj pridno delajo v prid kmetijstvu. Načelništva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* **Odjemalcem Tomasove žindre** javljamo, da ima družba za nadrobno razprodajo nekaj vagonov 19°/₁₀ Tomasove žindre v Ljubljani. 100 kg 19 odstotne žindre stane K 8' — v Ljubljani.

Naročnikom na cele vagone javljamo, da zvršujemo njih naročila iz tržaške zaloge, kjer je le še par vagonov 19 odstotne žindre, ki je vagon (10.000 kg) stane na tržaškem kolodvoru 703 krone.

Pri naročbah v celih vagonih je pri 10.000 kg K 25' — popusta. Seveda mora železniško voznino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Po novi pogodbi nam je dovoljeno, pošiljati žindre tudi v istrsko Primorje, kar so nam tvornice dosedaj zabranjevale.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žindro. (Cene glej zgoraj).

Rudninski superfosfat s 14°/₁₀ v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6'86 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo te oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvorica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta

Mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kaljevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kaljevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kaljeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 30 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 31 K 100 kg. To dušičnato umetno gnojilo bo družba imela že sredi februarja zopet v zalogi in sprejema že sedaj naročila nanj. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kaljevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki, na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Lanene tropine**, so tvornicam zopet pošle in jih ta ter bržkone tudi prihodnji mesec ne bo lahko dobiti. V slučaju, da jih kaj dobimo, jih bomo našim udom oddajali po dosedanjih cenah 20 K za 100 kg. Živinorejci, ki je njih živina navajena na krmljenje z močnimi krmili, naj pa medtem tega krmljenja nikar ne opuščajo, ampak naj pridno segajo po sezamovih tropinah.

* **Sezamove tropine**, fino zmlate, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in mžščobe, stanejo 17 K 100 kg in se tudi dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražje, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati. Družba je sezamove tropine kupila v zadostni množini in po ugodni ceni, tako da cene v prihodnjih mesecih še ne bo treba zvišati; priporočati pa je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zim potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine primerno ceneje iz tržaške zaloge.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg

se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 30. decembra 1909.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili: podpredsednik g. Knez in odborniki gg.: Gombač, Kalan, baron Lazarini, Lenarčič, baron Liechtenberg, A. Pavlin, F. Pavlin, Pogačnik, Rohrman, Žirovnik in družbeni ravnatelj Pirce.

Glavni odbor je sklenil plačati na račun nakupa hiše na Poljanskem nasipu, ki se je z njo družbeno posestvo arondiralo, oni znesek, ki ga ima družba v hranilnici kot glavnico naloženega, ker stem precej prihrani na obrestih in hiša tako tvori družbeno glavnico, ki je bila v bilanci vpisana in se vsled tega družbeno imetje z ozirom na glavnico v ničemer ne izpremeni.

C. kr. ministristvo za notranje posle je končno pritrdilo v zmislu državnega zakona z dne 16. decembra 1906, da se pri družbi ustanovi za družbene uslužbence kot nadomestilni zavod za zavarovanje uradniških pokojnin pokojninski sklad, in sicer s pogojem, da se v varstvo dolžnih dajatev založijo državni vrednostni popirji, in glavni odbor je v svoji seji sklenil nekaj takih vrednostnih popirjev, ki so družbeno lastnina, vinkulirati v prid družbenega pokojninskega zaklada.

Zavod za preiskavo živil v Gradcu je v zmislu zakona glede prometa z živilmi pri nekaterih mlekarskih zadrukah na Kranjskem pregledal vse mleko od zadružnikov, in sodišča so na podlagi tega zakona kaznovala več sto zadružnikov in vrhutega so jim zaračunila ogromne tožbene stroške. Ker po mnenju glavnega odbora vse to postopanje ni bilo pravilno, je glavni odbor sklenil, da se obrne na c. kr. ministristvo za notranje posle s spomenico, ki se z njo utemeljeno ugovarja proti takemu postopanju in se istočasno naprosi c. kr. kmetijsko ministristvo za posredovanje, ker tako ravnanje utegne imeti zle posledice za razvitje mlekarskega združništva.

Protí nameravani preosnovi obdavčevanja vina, ki bi zadela le vinščake in vinske užívalce, je glavni odbor sklenil ugovarjati s primerno spomenico, ki se izroči c. kr. ministristvom za finance in za kmetijstvo. Istočasno se je glavni odbor tudi izrekel proti nameravanemu obdavčenju slatine in sodovice ter podobnih brezalkoholnih pijač.

Za ravnatelja družbene podkavske šole in vodjo družbene živinozdravnice je glavni odbor soglasno imenoval deželnega okrožnega živinozdravnika v Mokronogu gosp. Lovro Tepina ter je vse potrebno ukrenil, da se takoj izvrši prejetna in moderna preosnova družbene podkavske šole in živinozdravnice.

O petih prošnjah raznih občin za nove semnje, oziroma za preložitvev semnje, ki jih je c. kr. deželna vlada izročila družbi v poročanje, se je glavni odbor, enako trgovski in obrtni zbornici, izrekel za dovolitev, oziroma za odklonitev.

Na podlagi došlih prošenj družbenih podružnic je glavni odbor razdelil državno podporo za ustanovitev novih podružničnih drevesnic ali za vzdrževanje takih drevesnic.

Družbeni podružnici v Srednji vasi v Bohinju se je sklenilo nakazati ostanek obljubljenega podpore za povzdigo kozoreje in se ji je obenem tudi obljubila tozadevna podpora za l. 1910. Enemu posestniku iz Bohinjske Bele se je priznala posebna državna podpora za nakup plemenskih koz.

Iz podpore za povzdigo perutinarstva se dvema prosilcema nakaže primerna tozadevna podpora iz državnega zaklada.

Ker družba s 1. januarjem l. 1910. opusti zakupni dvorec na Viču, je glavni odbor naročil tajništvu vse potrebno, da se

razvežejo vse obveze, v kolikor se že ni zgodilo, in da se nahajajoči se inventar primerno zavaruje, oziroma proda.

Odbornik c. kr. veterinarski nadzornik g. Pavlin je poročal o cepljenju prasičev proti rdečici v l. 1909. Enajst žvirozdravnikov je vsega skupaj cepilo 10.258 prasičev v primeri okroglo 5000 lansko leto. Vsi stroški cepljenja so znašali K 1714:80, ki jih družba pokrije z državno in z deželno podporo, primanjkljaj pa iz svojega. Uspeh cepljenja je bil naravnost izvrsten, kajti od vseh cepljenih prasičev jih je poginilo zaradi cepljenja ali zaradi rdečice 0.28%, torej na 400 prasičev eden. Prasiče, ki so poginili zaradi cepljenja, je družba takoj plačala po njih vrednosti. Glavni odbor je radostno vzel na znanje ta lepi uspeh in je sklenil za prihodnje leto izposlovati še večjo podporo, kajti gotovo se je nadejati, da bodo kmetovalci prihodnje leto dali cepiti prasiče še v večji množini proti rdečici.

Družbeni predsednik g. komercialni svetnik je iskreno zahvalil vse gospode odbornike za trudapolno sodelovanje in je želel ob novem letu družbi mirnega ter plodonosnega delovanja v prid kmetijstvu, voščil je veselo novo leto vsem gg. odbornikom, istotako podružnicam in njenim udom ter je želel veselo novo leto kranjskemu kmetijstvu.

Za nove ude so bili predlagani in sprejeti gg.:

Jerant Jernej, posestnik in trgovec v Sori; Smuk Ivan, posestnik v Skubčah; Kušlan Jernej, trgovec v Kranju; Virant Frančišek, posestnik v Brestu; Lokar Anton, posestnik v Dolenjem Mamolju; Šuklje Josip, posestnik v Trnovcu; Ahlin Anton, posestnik v Dednem dolu; Čuk Anton, posestnik v Dol. Logatcu; Brus Frančišek, posestnik in kovač v Dolenjem Logatcu; Petkovšek Marijana, posestnica na Logu pri Zaplani, Endlicher Pavel, rudarski inženir v Ljubljani; Zorec Ivan, posestnik v Zagorici; Trnovšek Alojzij, posestnik v Pristavici; Toni Josip, mesar in posestnik v Ljubljani; Škrk Anton, posestnik v Kontovelju; Štoka Matija, posestnik v Kontovelju; Klemenec Ivan, posestnik v Malih Hribih; Breskvar Frančišek, knjigovez v Ljubljani; Ogrizek Frančišek, trgovski potnik v Šiški; Trampuž Alojzij, posestnik v Golem Brdu; Grgljana Josip, posestnik v Kontovelju; Paternoster Ivan, posestnik in mesar na Studencu; Bregar Ivan, p. d. Koprivce, posestnik v Stehanji vasi pri Št. Lovrencu; Zabavnik Josip, c. kr. vinarski nadzornik v Trstu; Pust Ivan, ključavničarski mojster in posestnik v Ljubljani; Korenčan Ivan, trgovec v Ljubljani; Verli Anton, posestnik v Cerknici; Mele Josip, gostilničar v Cerknici; Turšič Ivan, posestnik v Podcerkvi; Goli Anton, posestnik v Rudniku; Vesel Anton, posestnik v Planini; Rejec Marka, posestnik in gostilničar na Selu pri Pancah; Pačar Vincencij, posestnik v Goničah; Zelenik Frančišek, vodja zadruga Agro-Merkur v Ljubljani; Lani Josip, posestnik na Gumnišču; Jane Martin, posest., v Zgornji Besnici; Mlinar Jernej, čevljarski mojster v Žireh; Akcijsko društvo za kemično industrijo, tvornica v Ljubljani; Veber Lorenc, posestnik v Kočevski Reki; Veber Anton, posestnik v Gorenjem Vecenbahu; Kalčič Anton, posestnik in gostilničar v Papežih; Petrič Janez, posestnik v Velikih Blokah; Brivec Janez, posestnik v Podslivnici; Verbič Anton, posestnik v Ljubljani; Mihelič Anton, posestnik na Bregu; Ofentaršek Frančišek, posestnik pri Sv. Tomažu; Jutraš Ivan, posestnik v Trebnjem; Forte Janko, posestnik, gostilničar in mesar v Trbovljah; Bajda Anton, posestnik v Spodnjem Hotiču; Babnik Andrej, posestnik v Dravljah; Lisec Ivan, posestnik v Preski; Lisec Martin, posestnik v Malem Lukovcu; Juvan Frančiška, posestnica v Voklu; Gašperlin Ivan, posestnik na Lužah; Rožman Ivan, uradni vodja zveze slov. zadrug v Ljubljani; Strehovec Josip, posestnik na Gori; Lah Ivan, posestnik na Klanju; Hlode Aleš, posestnik na Križu; Hlode Ivan, posestnik na Križu; Babnik Anton, posestnik v Stanežičah; Vintar Josip, posestnik v Bantincu; Črne Karol, mesar v Ljubljani; Slana Janez, p. d. Opresnik, posestnik na Brezovici pri Ljubljani; Tonejec Rudolf, železniški mojster v Bršlinu; Šinkar Frančišek, posestnik v Seleh; Semen Karol, c. kr. davčni upravitelj v Ložu; Kogej Jakob, c. kr. notar v Ložu; Štepic Julij, c. kr. davčni asistent v Ložu; Malerič Anton, c. kr. sodni kancelist v Ložu; Rus Josip, posestnik in trgovec v Gorenjem Logatcu; Širca Ivan, posestnik v

Bukovju; Premerl Frančišek, posestnik v Bukovju; Frol Josip, posestnik v Jelšanah; Kalčič Frančišek, posestnik v Novi Kračini; Potočnik Peter, posestnik v Smoldnem; Intihar Frančišek, posestnik in trgovec na Vrbaniki; Pavčnik Valentin, posestnik in kolarski mojster v Hrastju; Koprivce Josip, posestnik in mesar v Ljubljani; Marinka Ignacij, posestnik na Brezovici; Plestenjak Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Čamernik Ivan, posestnik v Poljanah; Lampič Frančišek, posestnik v Zalogu; Kastelic Anton, c. kr. fin. paznik v pok. v Zalogu; Skubic Anton, posestnik v Glinku; Garbar Ivan, posestnik v Glinku; Dolencec Jernej, posestnik v Glinku; Majcen Frančišek, kovaški mojster in posestnik na Škofelci; Zupančič Anton, posestnik v Gubnišču; Jančigaj Martin, uradni zadržec Agro-Merkur v Ljubljani; Lisec Josip, posestnik v Dolenjih Impoljah; baron Rechbach Filip, c. in kr. generalmajor in graščak na Selu; Kompare Valentin, posestnik v Komparih; Kompare Lorenc, posestnik v Komparih; Ravničar Marija, posestnica v Dravljah; Zaletel Frančišek, posestnik v Stanežičah; Seljak Anton, posestnik v Ideršku; Cvelbar Martin, posestnik v Volčkovi vasi; Kos Josip, posestnik in gostilničar v Stranu; Kranjc Frančišek, posestnik in gostilničar v Vrhpolju; Koejan Martin, posestnik v Mihovici; Anzelj Alojzij, posestnik v Namški vasi; Oswald Ivan, posestnik v Gorenjem Logatcu; Smolič Frančišek, posestnik v Knožji vasi; Kovačič Josip, kovač v Krtini; Vavtar Matija, posestnik v Krtini; Gnidovec Ivan, posestnik v Vel. Loki; Raznožnik Anton, posestnik in gostilničar v Vel. Loki; Kotar Frančišek, posestnik v Veliki Loki; Kržič Ivan, posestnik v Vel. Loki; Planinšek Ivan, posestnik v Veliki Loki; Planinšek Ivan st., pos., v Vel. Loki; Šlajpoh Anton, pos., v Vel. Loki; Dular Alojzij, mlinarski pomočnik na Krtini; Simončič Josip, poslovodja v Kostanjevici; Osel Anton, posestnik na Skaručni; Mohorič Ivan, mlekar na Skaručni; Jeras Frančišek, kovač na Skaručni; Dolencec Matija, posestnik v Praprotnem; Podobnik Ivan, pos., v Bukovici; Mlakar Ivan, pos. na Čatežu; Pancar Ivan, pos., na Čatežu; Zidar Ivan, pos., na Okrogu; Modič Pavel, pos. in mitničar na Bloški polici; Benčina Leopold, posestnik v Starem trgu; Benedik Frančišek ml., posestnikov sin v Stražišču; dr. Kozina Pavel, c. kr. gimnaz. profesor v Ljubljani; Smole Jakob, posestnik v Ljubljani; Fajdiga Terezija, posestnica v Kamniku; dr. Kraut Alojzij, odvetnik v Kamniku; Kemperle Jernej, trgovec v Kamniku; Kumar Karol, trgovec v Kamniku; Žerovnik Frančišek, gostilničar v Kamniku; Potočnik Frančišek, urar v Kamniku; Skubic Frančišek, posestnik v Lanišah; Dolencec Frančišek, posestnik na Pijavi gorici; Kotnik Josip, posestnik v Gor. Brniku; Remec Ivan, posestnik v Gor. Brniku; Trapan Ivan, posestnik v Gor. Brniku; Češenj Ivan, posestnik v Gor. Brniku; Šter Ivan, posestnik v Gor. Brniku; Jelar Ivan, posestnik v Gor. Brniku; Šelekar Ivan, trgovec v Šmartnem pri Litiji; Šenkinec Josip, posestnik v Šembijah; Perkan Josip, posestnik v Trnovem; Pobljin Janko, posestnik v Kamniku; Gliha Frančišek, posestnik v Zagorici; Šenkinec Frančišek, posestnik v Šembijah; Malenšek Jakob, stavbni in umetni ključavničar v Boh. Bistrici; Opara Ivan, posestnik v Nemški vasi; Juvanc Josip, župnik v Borovnici; Weiss Mihael, posestnik in restavrater v Ljubljani; Repič Avgust, sodar in posestnik v Ljubljani; Jaklič Anton, posestnik v Kriški vasi; Župančič Ivan, posestnik v Vel. Lipoglavu; Župančič Florijan, posestnik v Brezju; Jesih Marka, posestnik na Pancah; Umek Ivan, posestnik v Piršenbregu; Gruden Frančišek, trgovec in posestnik na Primskovem; Furlan Frančišek, posestnik v Mali Ligonji; Železnik Frančišek, posestnik v Št. Vidu pri Ljubljani; Gostiša Karol, posestnik v Gornjem Logatcu; Turk Josip, posestnik v Gornjem Logatcu; Race Anton, posestnik v Rodiku; Prestenjok Mihael, posestnik v Dravljah; Brežan Anton, p. d. Trap, posestnik v Kotu; Šuster Anton, p. d. Cavnjak, posestnik v Šmartnu; Korbar Dragotin, posestnik v Zagorju; Ahčan Rudolf, trgovski sodruknik v Zagorju; Blažič Slavoj, mizarski mojster v Zagorju; Poljšak Frančišek, posestnik v Zagorju; Steiner Ivan, poduradnik v Zagorju; Levstik Janko, šolski vodja v Zagorju; Golob Frančišek, učitelj v Zagorju; Bajcar Ivan, posestnik v Toplici; Karničnik Ivan, posestnik v Prekopi; Ljudska knjižnica v Prekopi; Hejniec Vaclav, mestni vrtuar v Ljubljani; Čarman Frančišek, posestnik v Dravljah; Mikula Janez

p. d. Koc, posestnik na Breznici; Burica Anton, posestnik v Dra goluju; Primec Frančišek, posestnik v Dol. Zemonu; Opat Lavoslav, veleposestnik v Kapli pri Vranskem; Jarc Ivan, posestnik v Utiku; Kogovšek Anton, posestnik v Dravljah, Ogrinec Ivan, posestnik v Topolu; Višnikar Ivan, posestnik pri Sv. Jurju; Koprivec Janez, posestnik v Lesnem Brdu; Kunaver Rok, cerkvenik v Dravljak; Babnik Ivana, posestnica v Dravljah; Hribernik Frančišek, posestnik v Puštalu; Tomšič Jakob, posestnik na Kresniškem vrhu; Robida Ivan, posestnik v Gor. Gorčah; Lah Matija, posestnik v Studencu; Kraševc Frančišek, posestnik v Studencu; Oražem Anton, posestnik v Ljubljani; Guzelj Oton, trgovec in posestnik v Škofji Loki; Furlan Alojzij, posestnik v Podragi; Kodre Anton, posestnik v Orehoviči; Bedina Dragotin, posestnik v Spod. Šiški; Perko Ivan, posestnik v Spod. Šiški; Tome Herman, posestnik in trgovec v Spod. Šiški; Katol. slov. izobraž. društvo v Št. Jakobu; Hinterlechner Hugon, dež. okraj. živinozdravnik v Poličanah; Tomšič Martin, posestnik v Vel. Račni; Žumer Ivan, posestnik v Cerknici; Turšič Frančišek, posestnik v Begunjah; Debevec Ivana, posestnica v Cerknici; Erjavc Frančišek, posestnik in usnar v Cerknici; Svet Anton, posestnik v Podškranjku; Bratina Alojzij, posestnik v Ustju; Pipan Leopold, posestnik v Ustju; Bačar Rudolf, posestnik v Ustju; Klemš Anton, posestnik v Uhanji; Bone Josip, posestnik v Cesti-Križ; Rustja Anton, pekovski mojster v Ajdovščini; Marc Alojzij, posestnik v Šturiji; Fajgelj Anton, posestnik in strojar v Ajdovščini; Bavčar Frančišek, posestnik in trgovec v Šturiji; Grebenec Josip, posestnik v Brezah; Bevka Ivan, posestnik v Brezah; Ambrožič Ivan, posestnik v Goriči vasi; Kljun Silvester, posestnik v Slatniku; Ambrožič Matevž, posestnik v Vel. Poljanah; Andolšek Matija, posestnik v Vel. Poljanah; Rigler Aleš, posestnik v Škrajniku; Novak Ivan, posestnik v Vel. Poljanah; Dejak Andrej, posestnik v Lazih; Arko Ivan, posestnik v Brezah; Kozina Jakob, posestnik v Žlebiču; Šega Ivan, posestnik v Sajevcu; Peterlin Ivan, posestnik v Vel. Poljanah; Adamič Ivan, posestnik v Vel. Poljanah; Lunder Josip, posestnik v Vel. Poljanah; Sever Alojzij, posestnik v Vel. Poljanah; Lavrenčič Anton, župni upravitelj v Vel. Poljanah; Zadnik Frančišek, posestnik v Goriči vasi; Ambrožič Frančišek, posestnik v Sajevcu; Levstek Frančišek, posestnik v Vel. Poljanah; Šola v Vel. Poljanah; Drobnič Frančišek, posestnik v Žukovem; Andoljšek Frančišek, posestnik v Vel. Poljanah; Pirnat Jernej, posestnik v Vel. Poljanah; Prijatelj Mihael, posestnik v Vel. Poljanah; Kramar Ivan, župnik v Rišnem; Jeraj Ivan, posestnik v Vodica; Preša Ivan, posestnik v Repnjah; Širaj Andrej, kaplan v Vodica; Cvenkelj Alojzij, posestnik in mesar v Ljubnem; Kraje Josip, posestnik v Dolgi vasi; Vide Frančišek, posestnik v Žvabovem; Kifnar Frančišek, posestnik v Metliki; Miklavčič Janez, posestnik na Ilovi gori; Judež Anton, posestnik v Pristavi; Ropas Lavoslav, tajnik mestne hranilnice v Kandiji; Agnitsch Andrej, klepar v Rudolfovem; Drenik Alojzij, posestnik v Bršlinu; Petrič Frančišek, posestnik in kovač v Muhaberu; Bučar Frančišek, posestnik v Mačkovcu; Ferkol Alojzij, posestnik v Kronovem; Pirkovič Jurij, posestnik v Dol. Kronovem; Trčelj Filip, posestnik in župan v Šturiji; Bajec Frančišek, posestnik v Zapužah; Štepic Peter, posestnik in vinski trgovec v Spod. Šiški; Slapnik Tomaž, posestnik v Mal. Ravancu; Brvar Ivan, posestnik v Strmcu; Lipovšek Valentin, posestnik v Špitaliču; S čnik Pavel, posestnik v Butanjevi; Šušteršič Mihael, posestnik na Vrhniki; Butala Jurij, posestnik v Gor. Radencih; Medved Frančišek, posestnik na Selu pri Št. Pavlu; Primec Ivan, posestnik na Selu pri Št. Pavlu; Adamič Josip, posestnik v Grabnu; Bramisel Josip, posestnik v Cerknici; Kavčič Frančišek, posestnik v Jagnetih; Brajer Josip, posestnik v Brezovšici; Breznikar Anton, posestnik v Dragi; Bevc Ivan, posestnik in kolar v Škrljevem; Debeljak Luka, posestnik v Krmelju; Gorenc Ivan, posestnik v Škovcu; Kramar Ivan, posestnik v Zabrdju; Koprivec Frančišek, posestnik v Zabrdju; Kolenc Josip, posestnik v Mokronogu; Kolenc Ivan, posestnik v Straži; Kolenc Anton, posestnik v Mirni; Kos Marija, posestnica v Škrovniku; Lužar Josip, posestnik v Gabrijelah; Lavrič Ivan, posestnik v Ravnah; Livek Anton, posestnik v Škovcu; Magolič Martin, posestnik na Brezovici; Mavsar Ivan, posestnik v Gorenji

vasi; Oven Marjeta, posestnica v Podgori; Povše Frančišek, posestnik v Gradišču; Praznik Alojzij, posestnik v Gabrijelah; Pelko Marija, posestnica v Tržišču; Rugej Ivan, posestnik v Vrhu; Šešek Ivan, kaplan v Trebelnem; Šalehar Anton, posestnikov sin v Prelesju; Tepina Lovro, živinozdravnik v Mokronogu; Umek Anton, posestnik v Mladatičah, Zupan Ivan, posestnik v Volčjih njivah; Zupan Aleš, posestnik v Viherju; Zupet Josip, posestnik v Trsteniku; Zupan Ivan, posestnik v Svinjskem; Zadnikar Anton, posestnik v Gabrijelah; Kalan Frančišek, posestnik v Žabnici; Švigelj Jakob, posestnik v Dobcu; Virant Jernej, posestnik v Dvorski vasi; Volk Frančišek, pos. v Suhorju; Krebelj Anton, pos. v Suhorju; Kopač Ivan, čevljarski mojster v Osojnici; Berčič Urban, pos. v Mrzlem vrhu; Kosmač Primož, pos. v Krnicah; Petrič Frančišek, pos. v Stari vasi; Primožič Ivan, posestnik v Opalu; Hasl Karol, posestnik v Dol. Kronovem; Peterlin Anton, posestnik v Preserjah; Gabrijan Niko, posestnik v Dolencih; Kralj Frančišek, posestnik v Medvedjem selu; Bernik Andrej, posestnik v Podlomu; Tavčar Valentin, posestnik v Selcih; Mohar Josip, posestnik in gostilničar na Hribu; Debeljak Ivan, posestnik v Malem Logu; Samsa Josip, posestnik v Malem Logu; Zbačnik Anton, posestnik v Travniku; Mikolič Josip, pos. v Travniku; Mohar Ivan, pos., na Hribu; Knavs Ivan, pos., na Hribu; Bartol Frančišek, pos., in trgovec na Hribu; Bambič Josip, pos., na Hribu; Mohar Alojzij, trgovec v Malem logu; Pravhar Josip, župnik v Loškem potoku; Boc Frančišek, pos. v Hrastju; Marolt Peter, posestnik v Dvorski vasi; Zakrajšek Janez, posestnik v Dvorski vasi; Rotar Josip, posestnik v Dvorski vasi; Zalar Andrej, posestnik v Otavah; Modic Frančišek Ks., posestnik v Lahovem; Krieger Josip, posestnik v Krškem; Krč Janez, posestnik na Viru; Kastelic Janez, posestnik na Selu pri Dobu; Teran Peter, posestnik v Podbrežju; Mohar Anton, posestnik v Mal. Logu; Belič Valentin, posestnik na Plešivici; Vidmar Valentin, posestnik na Plešivici; Vidic Frančišek, posestnik v Lescah; Hrovat Ivan, župni upravitelj v Senožcah; Šikavec Anton, posestnik v Podlipovici; Šešter Martin, posestnik v Prhovcu; Jenko Josip, posestnik v Izlakah; Kašnik Josip, posestnik v Izlakah; Butja Jakob, posestnik v Prhovcu; Brvar Frančišek, posestnik v Suhem potoku; Očepek Frančišek, posestnik v Suhem potoku; Razboršek Albin, posestnik v Orehoviči; Vrtačnik Alojzij, posestnik v Šemeniku; Prašnikar Leo, posestnik v Podlipovici; Vrbole Frančišek, trgovec na Čegelnici; Klemen Frančišek, posestnik v Podlipovici; Grošelj Josip, posestnik v Radomljah; Šraj Ivan, posestnik v Radomljah; Koren Anton, posestnik v Št. Petru; Kotnik Valentin, posestnik v Št. Vidu; Dovč Ivan, posestnik v Slapu; Rauh Matko, posestnik v Vilpnu; Rom Alojzij, posestnik v Maverlu; Klemenčič Ivan, posestnik v Bereči vasi; Sedej Marijana, posestnica v Novi vasi; Hoffer Rupert, posestnik v Stebnu; Klemen Ivan, posestnikov sin v Buču; Podbevšek Frančišek, posestnik v Pavlovičah; Kete Frančišek, posestnik v Dolenjah; Ljudska šola v Planini; Pipan Andrej, posestnik v Planini; Vidrih Frančišek, posestnik v Planini; Filipič Lovro, oskrbnik v Rovtah, Trček Ivan, posestnik v Podpesku; Gnezda Anton, posestnik na Uncu; Miklič Karol, pos. pri Sv. Križu; Majdič Anton, posestnik pri Sv. Križu; Žagar Anton, posestnik na Blečem vrhu; Poglajen Alojzij, posestnik v Lupinci; Stok Josip, posestnik v Bregu; Ravnikar Ivan, posestnik v Stari Loki; Ivanec Frančišek, posestnik in mlinar v Ponikvah; Avbar Ivan, posestnik v Gor. Gobodolu; Vovk Josip, posestnik v Kovčicah; Mavrar Jožef, posestnik v Zalošah; Ka'fež Peter, posestnik v Gotencu.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1910.

Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve na sadno drevje pri glase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno. V vsaki pismeni naročitvi je povedati, na katero železniško postajo naj se drevje pošlje.

Oddajalo se bo visoko in prtilično drevje. Ker je zaloga posameznih skupin in različnih vrst omejena, si družba pridržuje

pravico, da preobilne naročitve skrbi in namesto naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, če jih bo še imela.

Naročitev na veliko število dreves družba ne bo zvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet-skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo tele določbe:

1. Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Če jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, če jih pa ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2. Če podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po štiri drevesca za znižano ceno 2 kron.

3. Cena za vse drugo drevje je 80 vinarjev za drevesce.

4. Navedene cene veljajo v drevesnici, oziroma na kolo-dvoru, in sicer z zavojem vred.

5. Vsa naročila je treba vžaj

do 15. februarja 1910

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6. Če bi utegnili kaj drevja ostati čez naročitve družbenih udov, ga morejo dobiti neudje po 1 K 20 h drevesce.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

na ustanovni občni zbor

novе podružnice c. kr. kmetijske družbe

v Domžalah

ki bo v nedeljo, 30. januarja t. l. ob treh popoldne v prostorih stare šole v Stobu.

K zborovanju pride zastopnik c. kr. kmetijske družbe gosp. ces. svetnik Gustav Pirce, družbeni ravnatelj, ki bo istočasno predaval o kmetijstvu.

Ustanovni odbor.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice za Poljansko dolino, ki bo dne 23. januarja 1910 ob treh popoldne v šoli v Poljanah.

S P O R E D :

1. Račun za l. 1909.

2. Volitev odbora.

3. Nasveti in predlogi.

Če bi ob določenem času občni zbor ne bil sklepčen, bo pol ure potem zborovanje pri vsakem številu udeležencev.

Kmetijska podružnica za Poljansko dolino

v Gorenji vasi, dne 1. januarja 1910.

I. Pipan, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu pri Vipavi, ki bo v nedeljo, 23. januarja 1910 ob treh popoldne v dvorani gostilne „Rudolf“ v Št. Vidu pri Vipavi.

S P O R E D :

1. Volitev načelnika in novega odbora sploh.

2. Poročilo blagajnikovo.

3. Razni nasveti.

Če bi ob treh ne bi bilo dovolj udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje pri vsaki udeležbi udov.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu pri Vipavi,

dne 8. januarja 1910.

Janko Rudolf, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Gorjah, ki bo v nedeljo, 23. januarja ob treh popoldne v dvorani Gorje.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice v l. 1909.

2. Poročilo o računih za leto 1909.

3. Volitev odbora.

4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica Gorje,

dne 9. januarja 1910.

Jakob Jan, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Kamniku, ki bo v torek, dne 1. februarja t. l. ob devetih dopoldne v Kamniškem domu.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.

2. Volitev novega odbora.

3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Kamniku,

dne 4. januarja 1910.

Valentin Benkovič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Raki, ki bo v nedeljo, 30. prosinca t. l. ob treh popoldne v šoli na Raki.

S P O R E D :

1. Volitev odbora in načelnika.

2. Pogovori in nasveti.

Kmetijska podružnica na Raki,

4. prosinca 1910.

Ivan Varšek.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Rovtah, ki bo dne 30. prosinca 1910 ob štirih popoldne v prostorih Kmetijskega društva v Rovtah.

S P O R E D :

1. Letni račun za l. 1909.

2. Poročilo tajnika.

3. Nabiranje novih udov.

4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Rovtah,

dne 10. prosinca 1910.

Matej Sušnik, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Vrhniki, ki bo v nedeljo, dne 23. januarja 1910 ob treh v hiši podružničnega načelnika.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikstva.

2. Poročilo o računih.

3. Volitev novega odbora.

4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica na Vrhniki.

dne 11. januarja 1910.

Fran Kočever, načelnik.